

Nr 103

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman; given Stockholms slott den 25 februari 1955.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den nuvarande valmetoden vid borgmästar- och rådmansval, vilken är uppbyggd enligt principen om en relativ rangordning, skall ersättas med en ny valmetod, byggd på principen om s. k. enkel absolut rangordning.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 5 april 1949 (nr 114)
om val av borgmästare och rådman

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 5 april 1949 om val av borgmästare och rådman skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Särskild sammanräkning — — — — — tre förslagsrummen.

Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel såsom hel röst för det första, såsom halv röst för det andra och såsom tredjedels röst för det tredje å densamma upptagna namnet. Det namn som fått högsta rösttalet erhåller första förslagsrummet.

Vid andra sammanräkningen gäller valsedel, vilken icke upptager det namn som erhållit första förslagsrummet, på det sätt som för första sammanräkningen stadgats. Valsedel, vilken innehåller det namn som uppförts i första förslagsrummet, gäller såsom halv röst för det första och såsom tredjedels röst för det andra av de återstående namnen. Det namn som vid sammanräkningen fått högsta rösttalet erhåller andra förslagsrummet.

Vid tredje sammanräkningen gäller valsedel, som icke upptager något av de redan på förslaget uppförda namnen, på det sätt som för första

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn. Valsedel gäller för det namn som står först å sedeln, så länge detta namn ej erhållit förslagsrum. Därefter gäller valsedeln för det andra å sedeln upptagna namnet, så länge detta ej erhållit förslagsrum, och därefter för det tredje namnet.

Valsedel, vilken gäller för sitt första namn, räknas som en röst, valsedel gällande för sitt andra namn som en halv röst och valsedel gällande för sitt tredje namn som en tredjedels röst.

Vid varje sammanräkning erhåller det namn förslagsrum, som fått högsta rösttalet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Sammanräkningen stadgats. Valsedel, som upptager ett av dessa namn, gäller såsom halv röst för det första och såsom tredjedels röst för det andra av de återstående namnen. Valsedel, som upptager båda de uppförda namnen, gäller såsom tredjedels röst för det återstående namnet. Det namn som vid tredje sammanräkningen fått högsta rösttalet erhåller tredje förslagsrummet.

Mellan lika — — — — — genom lottning.

Därest vid — — — — — av rösterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

Företages därefter sammanräkning med anledning av valförrättning, som påbörjats före nämnda dag, skall dock å förrättningen i dess helhet tidigare gällande bestämmelser äga tillämpning.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för inrikesdepartementet fråga om *ändrad valmetod vid borgmästar- och rådmansval* samt anför därvid följande.

I skrivelse den 2 april 1949, nr 109, anhöll riksdagen om utredning och förslag till ändrad valmetod vid borgmästar- och rådmansval. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 förordnade jag en sakkunnig att inom justitiedepartementet verkställa utredningen. Den sakkunnige erhöll emellertid befrielse från uppdraget innan detta slutförts. Därefter uppdrog Kungl. Maj:t enligt beslut den 12 mars 1954 åt *1950 års folkomröstnings- och valsätsutredning*¹ att verkställa den begärda utredningen.

I ett den 26 maj 1954 dagtecknat betänkande, del VI om proportionella val inom kommunala representationer m. m. (SOU 1954: 17), har folkomröstnings- och valsätsutredningen behandlat nämnda fråga ävensom, bland annat, frågan om ändrade bestämmelser beträffande platsfördelningsmetoden vid val inom landsting och andra kommunala beslutande församlingar. Av dessa spörsmål ankommer frågan om platsfördelningsmetoden vid val inom landsting m. m. på inrikesdepartementets handläggning. På hemställan av chefen för inrikesdepartementet har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 februari 1955 i proposition nr 81 föreslagit att vid proportionella val inom landsting, kommunalfullmäktige, stadsfullmäktige, municipalfullmäktige och kyrkofullmäktige samt å kyrkostämma skall för platsfördelning inom parti tillämpas en ny sammanräkningsmetod, uppbyggd efter principen om s. k. enkel absolut rangordning, i stället för den nuvarande kombinerade rangordnings- och reduktionsmetoden. Den nya metoden har föreslagits

¹ Utredningen, som tillkallats med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att verkställa utredning rörande vissa frågor om folkomröstning och valsätt, har vid fullgörandet av nu ifrågakvarande uppdrag bestått av landshövdingen K. J. Olsson, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare direktören J. Bergvall, lagmannen C. O. Engqvist, ledamoten av andra kammaren professorn E. Håstad, ledamoten av andra kammaren folk-skolläraren G. Skoglund och ledamoten av första kammaren professorn S. Wahlund med borgmästaren B. Widegren som sekreterare.

skola upptagas i en lag om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunalfullmäktige m. m., vilken skall ersätta den nu gällande lagen av den 6 juni 1930 om valsätt vid sådana val.

Folkomröstnings- och valsätsutredningens betänkande har varit föremål för remissbehandling. Över den nu förevarande frågan om valmetoden vid borgmästar- och rådmansval har yttranden avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges juristförbund. Överståthållarämbetet och länsstyrelserna har vid sina yttranden fogat utlåtanden från stadsfullmäktige i skilda städer, tillhopa tjugufyra, och från andra kommunala organ.

Jag anhåller nu att till behandling få upptaga frågan om valmetoden vid borgmästar- och rådmansval.

Gällande bestämmelser

I 31 § *regeringsformen* gives det allmänna stadgandet att till tjänst som borgmästare eller lagfaren rådmän i stad äger stadsfullmäktige föreslå tre behöriga personer. Bland de föreslagna utnämner Konungen en till innehavare av tjänsten. I fråga om de närmare bestämmelserna om val för upp- rättande av nämnda förslag hänvisas i samma lagrum till särskild, av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag.

Dessa närmare bestämmelser finnes i *lagen den 5 april 1949 om val av borgmästare och rådmän*. I denna lags 4 § stadgas att valsedel — vilken ej får vara försedd med partibeteckning — skall innehålla ett, två eller tre namn uppförda i följd, det ena under det andra. Är flera giltiga namn än tre upptagna på någon valsedel, skall det eller de sista övertaliga namnen anses såsom obefintliga.

Tillvägagångssättet vid rösternas sammanräkning regleras i 5 §. Enligt de däri givna stadgandena skall särskild sammanräkning av valsedlarna äga rum för besättande av vart och ett av de tre förslagsrum, som valet avser. Härvid förfares på följande sätt.

Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel såsom en hel röst för det första, såsom en halv röst för det andra och såsom en tredjedels röst för det tredje å valsedeln upptagna namnet. Den som härvid erhållit högsta rösttalet sättes i första förslagsrummet. Vid andra sammanräkningen gäller varje valsedel, som ej upptager den redan valdes namn, på samma sätt som vid första sammanräkningen. Valsedel, som däremot innehåller den redan valdes namn, gäller blott som halv röst för det första och som tredjedels röst för det andra av de återstående namnen, oavsett om dessa senare är placerade före eller efter den redan valdes. Det namn, som vid denna sammanräkning fått högsta rösttalet, erhåller andra förslagsrummet. Vid tredje sammanräkningen gäller valsedel, som icke upptager något av de redan på

förslagsrum uppsatta namnen, på det sätt som stadgats för första sammanräkningen. Valsedel, som innehåller ett av dessa namn, gäller såsom halv röst för det första och såsom tredjedels röst för det andra av de återstående namnen. Valsedel, som upptager båda de tidigare uppförda namnen, gäller såsom tredjedels röst för det återstående namnet. Det namn, som härvid erhållit högsta rösttalet, sättes i tredje förslagsrummet.

Mellan lika rösttal skall skiljas genom lottning.

Reformyrkanden

Reglerna för röstsammanräkningen vid borgmästar- och rådmansval infördes år 1921 och har därefter varit oförändrade. De har emellertid vid skilda tillfällen föranlett kritik. Sålunda anmälde första lagutskottet i utlåtande nr 19 till 1921 års riksdag i anledning av proposition i ämnet, att inom utskottet ifrågasatts huruvida icke reglerna angående röstsammanräkningen var i behov av omarbetning, enär de lämnade alltför stora möjligheter öppna till s. k. dekapitering, d. v. s. valmanövrer som förhindrar valet av ett partis främsta kandidater. Man pekade bland annat på att enligt den föreslagna sammanräkningsmetoden möjlighet fanns att den som flertalet av de röstande uppfört i första rummet över huvud icke kom med på förslag till tjänsten. Utskottet fann emellertid de anförda betänkligheterna icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon erinran mot lagförslaget. Utskottets utlåtande godkändes av riksdagens båda kamrar efter debatter, i vilka bristfälligheterna hos sammanräkningsmetoden påtalades.

Vid 1949 års riksdag erinrade första lagutskottet i utlåtande nr 11 att de gällande omröstningsreglerna var utformade med tanke på att de i valet deltagande utgjordes av ett stort, icke i förväg bestämt antal röstande. Då nu valen helt skulle förläggas till stadsfullmäktige, där de röstandes antal och ofta även ställningstagande kunde på förhand beräknas, uppstod frågan om dessa regler kunde anses tillfredsställande. Efter att ha redogjort för de erinringar mot sammanräkningsmetoden som framfördes vid tillkomsten av 1921 års lag uttalade utskottet, att metoden åtminstone vid något val i praktiken visat sig leda till ur billighetssynpunkt mindre tilltalande resultat. I en sluten valkorporation såsom en stadsfullmäktigeförsamling öppnade sammanräkningsreglerna än vidare möjligheter till särskilda arrangemang, varigenom även en mycket betydande minoritet kunde förhindras placera något namn å förslaget till tjänsten. Då det gällde att ersätta den gällande sammanräkningsmetoden med en annan, kunde enligt utskottets uppfattning olika lösningar tänkas. Med hänsyn till frågans invecklade beskaffenhet var utskottet emellertid icke berett att föreslå någon ny sammanräkningsmetod. Den gällande metoden var dock behäftad med så påtagliga brister att den lämpligen borde utbytas mot en mera rättvisande. Enligt utskottets mening borde detta spörsmål göras till föremål för utredning.

Första lagutskottets utlåtande godkändes av riksdagen, som också i den nyss berörda skrivelsen av den 2 april 1949 hemställde om utredning och förslag i ämnet.

Folkomröstnings- och valsättsutredningen

Utredningen har anfört att den nuvarande valmetoden, byggd på principen om relativ rangordning med s. k. fast automatiskt streck, är förknippad med olägenheter av skilda slag. Genom att efterföljande namn på en valsedel kan få tillgodoräkna sig vissa andelar av valsedelns röstvärde även om de framförvarande namnen ännu icke vunnit placering, utgör metoden ej alltid ett effektivt skydd för de främsta namnen på en lista. Metoden medför också att anhängarna av en majoritetslista ibland får möjlighet att genom uppdelningsmanövrer utestänga även en stark minoritet från en skälig tilldelning. Vissa egendomligheter i utslagen kan vidare följa av den för metoden vid dessa val säregna bestämmelsen om särskild sammanräkning för varje rum på förslaget och i samband därmed en omvärdering av röstvärdena. Denna bestämmelse strider mot den vanliga principen för relativ rangordning att fördelningen skall verkställas vid *en* sammanräkning på grundval av en gång för alla fastställda röstandelar för namnen, vilka andelar således förblir oförändrade. Särskilt anmärkningsvärt är enligt utredningen att med den nuvarande metoden sker en reduktion av rösttalet även för det främsta namnet på en valsedel, så snart ett lägre stående namn på samma valsedel vid en sammanräkning erhåller högsta sammanlagda rösttalet och därför uppföres på förslagsrum. Hur överraskande denna bestämmelse kan verka har utredningen belyst genom följande exempel. Om det antas att av 100 röstande 59 röstar A B C, 31 B C D och 10 D E F, så fördelar sig vid första sammanräkningen rösterna sålunda: A 59, B 60 1/2, C 35 1/6, D 20 1/3, E 5 och F 3 1/3 röster, varför B erhåller första förslagsrummet. Vid andra sammanräkningen reduceras rösttalet för A — ehuru denne av dem som röstat på honom uppförts före B — till 29 1/2, medan rösttalet för C fortfarande är 35 1/6. C kommer således i andra förslagsrummet. Vid tredje sammanräkningen slutligen får A ej högre rösttal än 19 2/3, eftersom även C är uppförd på samtliga de 59 valsedlar, vilka har A såsom främsta namn. Det ursprungliga rösttalet för D, 20 1/3, har däremot ej undergått någon reduktion. Följaktligen sättes D i tredje förslagsrummet.

En kandidat, som upptagits såsom främsta namn på i det närmaste 60 procent av de avgivna valsedlarna, kan alltså vid ett val utmanövreras med den verkan att han över huvud taget ej uppsättes i något förslagsrum.

Olägenheterna av att röstvärdena enligt den gällande sammanräkningsmetoden omräknas har av utredningen ytterligare åskådliggjorts genom följande exempel. Om det antas att av 45 röstande 19 röstar A B D, 11 B C D och 15 C D, erhåller vid första sammanräkningen såväl B som C det högsta rösttalet, 20 1/2, varför lottning måste företagas. Om man gör an-

tagandet att *C* vinner vid denna lottdragning och alltså uppföres i första förslagsrummet, kommer andra förslagsrummet att tillfalla *A* på 19 röster och tredje förslagsrummet *D* på 17 1/2 röster. *B* får under nämnda förut-sättningar rösttalet 15 vid såväl andra som tredje sammanräkningen.

Metoden kan således, framhåller utredningen, ge det egenartade resultatet att en kandidat, som vid sammanräkningen för besättandet av första platsen efter lottdragning förlorar denna till en annan kandidat med samma rösttal, icke blott går miste om detta första förslagsrum utan även uteslänges från de båda övriga förslagsrummen.

Även om det i praktiken icke annat än mycket sällan kan inträffa att missförhållandena i fråga om valutslaget blir så påtagliga som framgår av de angivna exemplen, så visar dock dessa enligt utredningens mening på sådana bristfälligheter i grunderna för den nu tillämpade fördelningsmetoden att dessa från principiell synpunkt icke gärna kan godtagas. Enligt utredningens mening bör därför metoden utbytas mot en mera rättvisande.

Vid övervägande av de olika lösningar som kan tänkas ersätta den gällande valmetoden har utredningen på skäl som närmare redovisats vid behandlingen av platstillsättningen vid proportionella val inom landsting och kommunala beslutande församlingar (betänkandet s. 41—48) funnit två skilda metoder var för sig lämpliga, nämligen en *relativ rangordningsmetod med rörligt streck* och en s. k. *enkel absolut rangordningsmetod*.

Den förra metoden innebär i jämförelse med nu gällande metod den skillnaden, att vid sammanräkningen för besättande av *första* förslagsnamnet endast det främsta namnet på varje valsedel får tagas i betraktande, att vid *andra* sammanräkningen de två främsta namnen medräknas och att först vid *tredje* sammanräkningen alla namnen på en valsedel tillåtes att gälla. Den senare metoden innebär, såsom benämningen antyder, att ett framförstående namn på en valsedel har absolut företräde framför de efterföljande, så att dessa ej ens i någon mån tagas i beräkning så länge det förra namnet icke vunnit placering. Så länge valsedel gäller för sitt första namn räknas den som en röst. Valsedel gällande för sitt andra namn räknas som halv röst och valsedel gällande för sitt tredje namn som en tredjedels röst. Vid varje sammanräkning kommer det namn närmast i ordningen som erhållit högsta rösttalet.

Vad angår förhållandet mellan relativ och absolut rangordning är det enligt utredningens uppfattning icke möjligt att på rent objektiva grunder lämna något företräde åt den ena eller den andra metoden, eftersom det därvid gäller att bedöma i vilken utsträckning det kan anses att väljarna i första hand koncentrerar sin röststyrka på det främsta namnet på valsedeln eller i vad mån de — redan innan deras huvudkandidat blivit placerad — vill bidra till att de av dem därefter upptagna namnen vinner placering. Båda metoderna avhjälpas de mest kännbara olägenheterna hos det nuvarande systemet. Ehuru metoderna, på sätt utredningen närmare visat i fråga om platstillsättningen vid valen inom landsting och kommunala beslutande församlingar, i praktiken ger nära nog överensstämmande resultat, är enligt

utredningen den enkla absoluta rangordningsregeln dock avgjort att föredraga i ett avseende, nämligen däri att den ej öppnar några som helst möjligheter till dekapitering. Även i fråga om enkelhet vid tillämpningen blir utslaget till förmån för metoden med absolut rangordning.

Av dessa skäl tillsammans med den omständigheten att principen om absolut rangordning mellan namnen på valsedlarna redan gäller vid de allmänna valen har utredningen för platstillsättningen vid valen inom lands-ting och kommunala beslutande församlingar förordat den enkla absoluta rangordningsmetoden. Till förmån för en övergång till denna metod även vid valen av borgmästare och rådmän talar enligt utredningens mening med särskild styrka, att samtliga de proportionella val som förekommer inom stadsfullmäktige därigenom skulle komma att förrättas enligt en och samma metod.

Bakom utredningens förslag står samtliga de sakkunniga. En av ledamöterna i utredningen, professor *Elis Håstad*, har emellertid i ett särskilt yttrande pekat på att den föreslagna metoden kan leda till att en person, som står som första namn på mer än en tredjedel av valsedlarna, kan uteslutas från förslagsrum i det fall att övriga röstande på visst sätt grupperar ordningen mellan de gemensamma namn som förekommer på deras sedlar. Om exempelvis av 100 röstande 35 röstar A B C, 17 B C, 14 C och 34 D, får A i den första sammanräkningen 35 röster, B i den andra 34 1/2 och C i den tredje 34 1/6. Enligt Håstads uppfattning kan det icke betraktas såsom blott ett teoretiskt fall att en tredjedel av en stadsfullmäktigeförsamling vill framföra ett namn som övriga stadsfullmäktige icke önskar på förslaget. Om man vill garantera denna tredjedel sin proportionella rätt till det tredje mandatet utan att i övrigt frångå den av utredningen förordade metoden, anser Håstad detta enklast kunna ske genom en tilläggsregel, av innebörd att tredje förslagsrummet alltid skall garanteras den som uppförts överst på minst en tredjedel av valsedlarna, därest samme kandidat eljest icke uppförts på förslag.

Yttrandena

Den av utredningen föreslagna valmetoden vid borgmästar- och rådmansval har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga remissyttranden. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har dock, under hänvisning till professor Håstads särskilda yttrande, förordat att utredningens förslag utbygges med en tilläggsregel av innebörd att tredje förslagsrummet alltid skall tilldelas den som uppförts överst på minst en tredjedel av valsedlarna, därest samme kandidat eljest icke uppförts på förslag.

Departementschefen

Den nu gällande valmetoden vid borgmästar- och rådmansval bygger på principen om relativ rangordning. Enligt denna princip kan efterföljande namn på en valsedel få tillgodoräkna sig vissa andelar av valsedelns röstvär-

de även om de framförvarande namnen ännu icke vunnit placering. Såsom utredningen närmare visat öppnar tillämpningen av denna valmetod stora möjligheter för dekapitering, d. v. s. valmanövrer varigenom minoritetsgrupper förhindrar val av ett partis främsta kandidater. Även i övrigt har metoden, såsom framgår av den föregående framställningen, åtskilliga brister. Detta sammanhänger särskilt med den vid borgmästar- och rådmansvalen mot vanliga principer för relativ rangordning stridande bestämmelsen att särskild sammanräkning skall verkställas för varje förslagsrum och att röstvärderingen växlar från den ena sammanräkningen till den andra. Även om det i praktiken endast mycket sällan inträffat att den gällande valmetoden medfört mera påtagliga missförhållanden i fråga om valutslaget, så kan den dock, såsom framgår av vissa i det föregående anförda exempel, leda till valresultat som framstår såsom helt orättvisa. Med hänsyn härtill anser jag, i likhet med första lagutskottet vid 1949 års riksdag samt folkomröstnings- och valsätsutredningen, att den gällande valmetoden bör utbytas mot en mera rättvis.

I sitt betänkande har utredningen ingående diskuterat olika tänkbara sammanräkningsmetoder, som skulle vara möjliga att tillämpa i stället för den nu gällande. Av dessa har utredningen funnit två skilda metoder var för sig lämpade, nämligen en relativ rangordningsmetod med rörligt streck och en s. k. enkel absolut rangordningsmetod. Angående den närmare utformningen av dessa metoder och deras verkningssätt torde jag få hänvisa till den föregående framställningen och till betänkandet.

I valet mellan de två nämnda metoderna har utredningen av skäl som anförts i det föregående för sin del förordat den enkla absoluta rangordningsmetoden. Denna metod innebär att ett framförstående namn på en valsedel har absolut företräde framför de efterföljande. Så länge det framförstående namnet ej vunnit placering, får de efterföljande namnen ej tagas i beräkning. Vid varje sammanräkning gäller valsedel för ett namn, nämligen det som — med bortseende från tidigare placerat namn — står främst. Så länge valsedel gäller för sitt första namn räknas den som en röst. Valsedel gällande för sitt andra namn räknas som halv röst och valsedel gällande för sitt tredje namn som en tredjedels röst. Vid varje sammanräkning kommer det namn närmast i ordningen som erhållit högsta röstetalet.

Den av utredningen förordade enkla absoluta rangordningsmetoden utesluter helt risken för dekapitering. I fråga om möjligheten att företaga lönande uppdelningsmanövrer innebär metoden visserligen icke någon fullständig garanti däremot i alla lägen, men den erbjuder dock i jämförelse med den nu gällande metoden avsevärt större säkerhet för ett rättvist valutslag.

Den av utredningen föreslagna valmetoden har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga remissyttranden. Samma valmetod har också i enlighet med vad utredningen förordat upptagits i det förslag till lag om proportionellt valsätt inom landsting, kommunalfullmäktige m. m. som tidigare i år framlagts för riksdagen.

I likhet med remissinstanserna finner jag för egen del att den av utredningen föreslagna valmetoden är den nu gällande valmetoden avgjort överlägsen. På grund härav och då den är lättfattlig och enkel att tillämpa vill jag förorda, att den nuvarande metoden för valen av borgmästare och rådmän ersättes av metoden med enkel absolut rangordning. Ett särskilt skäl för att vid valen av borgmästare och rådmän tillämpa metoden med enkel absolut rangordning är också, att om denna metod såsom föreslagits kommer att i allmänhet tillämpas vid proportionella val inom kommunala beslutande församlingar, samtliga de proportionella val som förekommer inom stadsfullmäktige därigenom skulle komma att förrättas enligt en och samma metod. Jag finner icke tillräckliga skäl att, såsom ifrågasatts i ett yttrande inom utredningen och förordats av en remissinstans, utbygga metoden med en tilläggsregel av innebörd att tredje förslagsrummet alltid skall tilldelas den som uppförts på minst en tredjedel av valsedlarna. Med hänsyn till att det vid nu ifrågavarande val blott är fråga om att föreslå tre kandidater av vilka endast en skall bli slutligt utsedd kan det, såsom för övrigt framhållits i ett av remissyttrandena, icke anses stötande att ett namn, som en majoritet av de röstande önskar helt utestänga, icke får något förslagsrum.

Den erforderliga författningsändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1955. I särskild övergångsbestämmelse torde böra föreskrivas, att om efter nämnda dag företages särskild sammanräkning med anledning av valförrättning som påbörjats dessförinnan, de tidigare gällande bestämmelserna skall äga tillämpning å förrättningen i dess helhet.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådmän. Förslaget är likalydande med det av folkomröstnings- och valsättsutredningen framlagda lagförslaget.

Föredraganden hemställer att lagförslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Fischier